२पतिम्बरायां कन्यायां अमरः । ४कन्यामाले च स्त्री ।

वर्वणा स्त्री वरिति वर्षति शब्दायते वर्ष-अच् । (भल्लभल्ले) मल्लिकाभेदे अमरः । अयमौषधादिरित्यर्थे ।

वर्वर् न० इ-वरच् वुट् । १हिङ्गुले २पीतचन्दने ३शब्दरवे च राजनि० । ४धामरे ५मूर्खे च त्रि० । "वर्वरन्ति वर्वरा" इत्युद्भटः । ६देशभेदे (बाबरी) ७देशभेदे कृष्णाजिने (काबवाबर) इत्ते च पु०राजनि० । ८मल्लिकाभेदे पुं स्त्री०शब्दर०(बाबर) १०इत्ते स्त्री टाप् ङीष् वा "वर्वरी करवी तक्री वरदुग्धाजुगन्धिका । पर्णाश्वत्थ कृष्णे तु कठिल्लरकठेरकौ । काबवारः वराहश्च मलूकः कृष्णमल्लिका । तत्र गुल्मेऽर्ष्णः प्रोक्तो वटीपत्रस्ततोऽपरः । वर्वरीत्रितयं रूक्षं शीतं कटु विदाहि च । तीक्ष्णं रुचिकरं हृद्यं दीपनं कफपित्तनुत् । पित्तलं कफशोथाजदृक्कमिविषापहम्" भावप० । संज्ञायां बहु । वर्वरिका चन्दनभेदे पुष्पभेदे स्त्री मेदि० ।

वर्वरीक पु० इ-ईकन् फर्फरीका० नि० । १ब्राह्मणयष्टिवृक्षे २कुटिलकेशे उणा० । ३अलगन्धिकायां (बाबुइतुलसी) शब्दच० ४मङ्गलाकाले हेमच० ।

वर्वा स्त्री इ-व तस्य नेत्वम् । (बाबुइ) इक्षुभेदे शब्दच० ।

वर्वुर् पु० इ-वरच् वुट् । (बाबरा) इक्षुभेदे राजनि० । औषधादिरित्यर्थे ।

वर्ष पु० इष-भावे घञ् वर्षति अच् वा । १वृष्टौ २जम्बुद्वीपांशभेदे पुंन० अमरः ।

"हिमवदादिगिरिरुदग्रेमकूटोऽथ तथात् तथाशाम्बो निषध इति ते विष्णुपर्वतदेव्योः । एवं सिद्धादुदगपि पुराच्छृङ्गवच्छुक्लनीला वर्षाण्येषां जठरिह बुधा अन्तरे द्रोणिदेशान् । भारतवर्षमिदं स्फुटमथात किन्नरवर्षमतो हरिवर्षम् । विद्यपुराच्च तथा कुरु तस्य दुविधि हिरण्मयरम्यकवर्षे । माल्यवांश्च यमकोटिपतनाद्रोमकाच्च विद्य मन्यमादनः । नीलशैलनिषधावधी च तावन्तराहमन योरिलावृतम् । माल्यवच्छलधिमध्यवर्ति यत् तत् तु भद्राश्वरणं जगुर्बुधाः । गन्धशैलजलराशिमध्यगं केतुमालकमिलाकलाविदः । निषधनीलसुगन्धसमाल्यवैरजमिलावृतमावृतमावभौ । अमरशैलिकुलायसमाकुलं हरिरजाकुमचित्तमहीतलम् "त्रि०शि० । "अत्र भूगोलस्यार्धसप्तरं जम्बुद्वीपम् । तस्य चाराध्येन वन्निनिरवदेशः । तत्र सङ्घा रोमकं सिद्धपुरं यमकोटिरिति पुरचतुष्टयं भूपरिधिचतुर्थांशान्तरे विद्य वर्षितम् । तेभ्यः पुरेभ्यो वर्षा दिशि मेरुः शोभरा । अतो लङ्कायां उत्तरतो हिमवान् नाम गिरिः पूर्वापरविष्णुपर्वतदेव्योर्ऽस्ति । तस्योत्तरे हेमकूटः । शोऽपि सप्तद्रुपर्यन्तदेव्योः । तथा तदुत्तरे निषधः । तेषामन्तरे द्रोणिदेशा वर्षसंज्ञाः । तत्रादौ भारतवर्षम् । तदुत्तरं किन्नरवर्षम् । ततो हरिवर्षमिति । एवं सिद्धपुरादुत्तरतः शृङ्गवान् नाम गिरिः । ततः श्वेतगिरिः । ततो नीलगिरिरिति । तेऽपि विष्णुपर्वतदेव्योः । तेषामन्तरे च वर्षाणि । तत्रादौ कुरुवर्षम् । तदुत्तरे हिरण्मयम् । ततो रम्यकमिति । अत्र यमकोटेरुत्तरतो माल्यवान् नाम गिरिः । स तु निषधनीलपर्वतदेव्योः । तस्य जम्बुद्वीपस्य मध्ये भद्राश्वं वर्षम् । एवं रोमकादुत्तरतो गन्धमादनः । तस्य जम्बुद्वीपस्य मध्ये केतुमालवर्षम् । एवं निषधनीलमाल्यवद्गन्धमादनैरावृतमिलावृतं नाम नवमं वर्षम् । या स्वर्गभूमिः । अतस्तत्र देवक्रीडास्थानानि" । १२द्वादशमासात्मके काले ३जम्बुद्वीपे च पु०मेदि० । वर्षति अच् । ६मेघे पु० हेमच० ६प्रभवादिषु षष्टिवत्सरेषु पु० ।

वर्षकरी स्त्री वर्षं तत्सूचनं करोति रवेश्च ड-ट । झिल्लिकायां हेमच० । [१वर्षाकाले ।

वर्षकेतु पु०वर्षस्य वृष्टेः केतुरिव । १रक्तपुनर्नवायाम् राजनि०

वर्षकोष पु० वर्षस्य कोष इव । १दैवज्ञे शब्दर० । २मायि हेमच० । [४वर्षाके संक्षिप्तसा० ।

वर्षक्षि स्त्री ४ष-क्षि । १क्षतौ २वर्षणे उणा० । ३क्षतौ

वर्षपर्वत पु० वर्षाणां चिह्नभूतः सीमाभूतो वा पर्वतः । "हिमवान् हेमकूटश्च निषधो मेरुरेव च । चैत्रः शृङ्गी च शृङ्गी च सप्तैते वर्षपर्वताः" इत्युक्तेषु पर्वतेषु हारा० । द्वीपभेदेऽन्येऽपि वर्षपर्वता कुलपर्वतशब्दे २१२२ पृ० दर्शिताः । त्रि०शि० उक्ता जम्बूद्वीपपर्वता वर्षशब्दे दर्शिताः । तत्र नाममाले भेदः स्वल्पभेदात् ।

वर्षपाकिन् पु० वर्षेण पाकोऽस्यास्य इति । आम्रातकवृक्षे हेमच० तस्य हि सुकुमारोऽसात् प्रायेण वर्षारानन्तरफलपाकः । [राजनि० ।

वर्षपुष्पा स्त्री वर्षकाले पुष्पमस्याः । कदम्बदेवतायाम्

वर्षप्रिय पुंस्त्री० वर्षः प्रियोऽस्य । चातकपक्षिणि त्रिका० स्त्रियां योषधत्वात् टाप् ।

वर्षभर पु० वर्षं रेतोवर्षं बिभर्ति आदृणोति भृ-अच् । "ये त्वस्यस्याः प्रथमजातीयाः स्त्रीस्वभाविनः । लात्वा न दुष्टाः कार्येषु ते ये वर्षवराः स्मृताः" इत्युक्तलक्षणे